

41

KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI 3. CİLT

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

41.
KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI
3. CİLT

17-21 HAZİRAN 2019
DİYARBAKIR

T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı Yayın No: 3654/3
Kùltür Varlıkları ve Mùzeler Genel Mùdùrlùđù Yayın No: 187/3

YAYINA HAZIRLAYAN
Dr. Adil ÖZME

17-21 Haziran 2019 tarihlerinde gerçekteştirilen 41. Uluslararası Kazı,
Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu, Diyarbakır Dicle Üniversitesi'nin
katkılarıyla gerçekteştirilmiştir.

Kapak ve Uygulama
Başak Kitap

e-ISSN: 2667-8845

Kapak Fotođrafı : Prof. Dr. Vecihi Özkaya,
Körtik Tepe Kùltürü Uygarlığın İlk Yetkin Deneyimi

Not : Kazı raporları, dil ve yazım açısından Dr. Adil Özme tarafından denetlenmiştir.
Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

Ankara 2020

**41. ULUSLARARASI KAZI, ARASTIRMA VE ARKEOMETRİ
SEMPOZYUMU BİLİM KURULU**

**SCIENTIFIC COMMITTEE OF 41TH INTERNATIONAL SYMPOSIUM
OF EXCAVATIONS, SURVEYS AND ARCHAEOOMETRY**

Prof. Dr. Vecihi ÖZKAYA	Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dekanı
Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK	Laodikeia Kazı Başkanı
Prof. Dr. Douglas BAIRD	Boncuklu Höyük Kazı Başkanı
Prof. Dr. Havva İŞKAN IŞIK	Patara Kazı Başkanı
Prof. Dr. Annalisa POLOSA	Elaiussa Sebaste Kazısı Başkanı
Prof. Dr. Mehmet ÖNAL	Harran Kazı Başkanı
Prof. Dr. Nicholas D. CAHILL	Sardis Kazı Başkanı
Prof. Dr. İrfan YILDIZ	İçkale Artuklu Sarayı Kazı Başkanı
Prof. Dr. Engelbert WINTER	Doliche Kazı Başkanı
Prof. Dr. Erhan ÖZTEPE	Alexandria Troas Kazı Başkanı
Prof. Dr. Marcella FRANGIPANE	Aslantepe Kazı Başkanı
Doç. Dr. Aytaç COŞKUN	Zerzevan Kalesi Kazı Başkanı

ULUSLARARASI KAZI, ARAŞTIRMA VE ARKEOMETRİ SEMPOZYUMU YAYIN KURALLARI

Göndereceđiniz bildiri metinlerinin aŐađıda belirtilen kurallara uygun olarak gönderilmesi, kitabın zamanında basımı ve kaliteli bir yayın hazırlanması açısından önem taşımaktadır. Bildirilerin yazımında kitaptaki sayfa düzeni esas alınarak;

- * Yazıların A4 kağıda, üstten 5.5 cm. alttan 5 cm. soldan 4.5 cm. sağdan 3 cm. lik bir boşluk bırakılarak, 10 punto ile, bir satır aralığı olacak şekilde, Times New Roman fontu ile en fazla 10 sayfa yazılmalı,
- * Başlık 14 punto, büyük harf ve bold olacak şekilde yazılmalı,
- * Bildiri sahiplerinin isimleri başlığın altında, sağ üstte yer almalı, alt alta sıralanmalı ve unvan kullanılmamalı,
- * Metinde ana başlıklar büyük harflerle ve italik, alt başlıklar, baş harfleri büyük ve italik olarak yazılmalı,
- * Metin içinde geçen yabancı sözcük ve terimler, örneğin "in-situ" italik olarak yazılmalı,
- * Metin içinde Milattan Önce gibi çok alışıl gelmiş kısaltmalar dışında kısaltma kullanılmamalı, Milattan Önce ve sonra kısaltması: M.Ö., M.S. Erken Tunç Çağı: ETÇ olarak kullanılmalıdır.
- * Bölge adlarının ilk harfleri, aynı şekilde yer, coğrafya ve kurum adlarının ilk harfleri büyük yazılmalıdır. Örneğin: Doğu Anadolu, Yakın Doğu, Avrupa, Akdeniz Bölgesi, Dicle Nehri, Ankara Üniversitesi, Türk Tarih Kurumu gibi.
- * Ölçü ve ağırlıklar m. cm. mm. lt. gr. şeklinde yazılmalı,
- * Dipnotlar metnin altında ve metin içinde numaraları belirtilerek, 8 puntoda yazılmalı,
- * Dipnot ve kaynakçada (bibliyografya) kitap ve dergi isimleri italik yazılmalı,
- * Harita, çizim ve resimler 15 adetten fazla olmamalı, fotoğraflar JPG veya TIFF olarak gönderilmeli, gönderilen resimlerin çözünürlüğünün en az 300 pixel/inch olmalı,
- * Çizimlere (Çizim: 1), resimlere (Resim: 1), haritalara (Harita: 1) olarak alt yazı yazılmalı ve kesinlikle levha sistemi kullanılmamalı,
- * Yayım için telif anlaşması gerektiren Googleearth gibi görseller kullanılmamalı,
- * Bildirilere, ilk sayfanın altında, dipnotlardan önce bütün yazarların mutlaka isim, unvan, e-mail ve yazıŐma adresi yazılmalıdır.

Yayınlanacak bildiri sayısının artması, kitapların zamanında basımını güçleŐtirdiđinden, bildirilerinizin sempozyum sırasında teslim edilmesi ya da en geç 1 Ağustos tarihine kadar, yayinlar@ktb.gov.tr e-mail adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Yayın kurallarına uymayan ve geç gönderilen bildiriler kesinlikle yayınlanmayacaktır.

PUBLICATION INSTRUCTIONS

The papers presented in the International Symposium of Excavations, Surveys and Archaeometry will be published as before.

In order to complete a high-quality print in time, we kindly request you to send the paper texts in the format specified below:

1. Texts should be written in 10 pages on A4 paper, with Times New Roman and 10 type size within a space of 13.5x19 cm. Line spacing should be 10 points.
2. Heading should be written in bold with 14 typesize and with 14 points of line space. Main headings should be written with capitals, sub-headings with lower letters. Both types of headings should be written in italics.
3. Footnotes should be placed at the bottom of the pages, with their numbers indicated in the text. Footnote texts should be written with 8 type size and line space of 8 points.
4. Book and periodical titles in the footnotes and bibliography should be written in italics.
5. Total number of drawings and photos should not exceed 15. Photos should be either in JPG or TIFF format with at least 300 dpi solution and sent in a separate file.
6. Captions should be added to drawings (Drawing:), photos (Photo:) and maps (Map:). Plate system should not be used.
7. Authors must indicate their names, titles and contact information in their papers.
8. Digital text of the paper should be added to the print-out and both texts should be identical. Otherwise the digital version will be considered default.

As sudden accumulation of papers makes it difficult to complete printing in time, papers should either be submitted during the symposium or sent to yayinlar@ktb.gov.tr until the 1st of August.

The papers that fail to comply with those instructions or that are sent after the deadline will not be published on no account.

İÇİNDEKİLER

Kaan İREN, Sedef ÇOKAY KEPÇE, Çiçek KARAÖZ, Özgün KASAR Daskyleion 2017 ve 2018 Kazı, Koruma ve Onarım Çalışmaları	1
Kadir PEKTAŞ, Saim CİRTİL, Banu BÜYÜKGÜN ÇELEBİ Beçin Kalesi 2018 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları	21
Kimiyoshi MATSUMURA Büklükale Kazısı 2018	35
Korkmaz ŞEN, Mikail ERCEK, Yunus Emre KARASU, Azad ÖRMEK Bitlis Kalesi Kazısı 2018 Yılı Çalışmaları	49
K. Levent ZOROĞLU, R. BOZKURTTAN, B. ÖZDEMİR Kelenderis 2018 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları	63
V. Macit TEKİNALP, Hacer SANCAKTAR, Şener YILDIRIM, Fulya SEVİÇ Arykanda 2018 Yılı Çalışmaları	87
Marcella FRANGIPANE, Francesca BALOSSİ RESTELLI The Excavations At Arslantepe-Malatya. The 2018 Campaign	109
M. SEYER und Mitarbeiter Limyra 2018	125
Mehmet IŞIKLI, Hazal OCAK, Buket BEŞİKÇİ Van Ayanis Kalesi 2018 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları	145
Mehmet ÖNAL Harran 2018 Yılı Çalışmaları	157
Mehmet ÖZHANLI, Hakan ALPASLAN, Z. Tuçe GÜNGÖR, Ersin ÖZEN, Ali GÜNDOĞAN Pisidia Antiokheia 2018 Yılı Kazı ve Düzenleme Çalışmaları	181
Mehmet TEKOCAK Anemurium Kazı ve Restorasyon Çalışmaları:2018	197
Mustafa DEMİREL, Gizem KARTAL, Eşref ERBİL, Zeynep Beyza AĞIRSOY, İsmet Berkan ERDEM, Pınar PERÇİN, Burcu Cemre BAL, Murat MUTLU, Metin KARTAL Kızılın Kazıları (II) 2018 Sezonu	221

Mevlüt ELİÜŞÜK 2018 Yılı Hasankeyf Kazıları	237
Michael BLÖMER, Dilek ÇOBANOĞLU, Engelbert WINTER 2018 Yılı Doliche Kazı Sezonu	257
Michael HOFF, Timothy HOWE, Asena KIZILARSLANOĞLU, Rhys TOWNSEND The Antiochia Ad Cragum Archaeological Research Project: 2018 Season	275
F. Mine TEMİZ, Demet KARA Hatay Arkeoloji Müzesi Aktepe Türkmen Mezarlığı Kurtarma Kazısı 2018	287
Mirko NOVAK, Deniz YAŞIN Sirkeli Höyük 2018 Yılları Çalışmaları	307
Muharrem ÇEKEN, Alptekin YAVAŞ, Mesut DÜNDAR, Tolga BOZKURT, Gökhan MERİÇ Kubadabad Saray Külliyesi 2018 Yılı Kazı Çalışmaları	323
Demet KARA, Murat AKAR Hatay Arkeoloji Müzesi Altınözü Toprakhisar Höyük 2018 Yılı Kurtarma Kazısı	341
Murat ARSLAN, Nihal TÜNER ÖNEN 2018 Yılı Phaselis Kazı Çalışmaları	351
M. KADIOĞLU, C. ÖZBİL, M. ADAK, B. TEKKÖK KARAÖZ, Ö. VAPUR Ç. GENÇLER GÜRAY, Ç. H. BORA 2018 Yılı Teos Kazı Çalışmaları (9. Sezon)	365
Mustafa BEYAZIT, Yasemin BEYAZIT, Alper ATICI, Meryem CANSEVEN, Hasan Hüseyin BAYSAL Kale-İ Tavas (Tabae Antik Kenti) Ören Yeri ve Kavaklıpınar Mevki Kale-İ Tavas Mezarlığı Kazıları 2018	389
Mustafa BÜYÜKKOLANCI, Doç. Dr. Gülgün YILMAZ, Sinan MİMAROĞLU Fuat YILMAZ, Fırat BARANAYDIN, Elif KARABACAK 2018 Yılı Ayasuluk Tepesi ve St. Jean Anıtı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları	403
Mustafa DEMİREL Antalya Müzesi Müdürlüğü Başkanlığı'nda Perge Antik Kenti 2018 Yılı Kazıları	423
Mustafa ŞAHİN İzmit Gölü Bazilika Sualtı Kazıları 2017-2018 Ön Rapor	443

L. D'ALFONSO, A. TRAMERİ, A. MANTOVAN, N. LOVEJOY, L. CASTELLANO, E. DALKILIÇ R. CASAGRANDE, N. HIGHCOCK, B. YOLAÇAN, M. DERADA Archaeological Excavations (Tr) At Niğde-Kınık Höyük: Excavations Report 2018.....	463
Nicholas CAHILL Sardis, 2018.....	487
Nuran ŞAHİN, Onur ZUNAL, Gülşah GÜNATA, Hakan AYCAN Klaros 2018.....	507
Nurettin ARSLAN, Caner BAKAN, Beate BÖHLENDORF-ARSLAN 2018 Yılı Assos Kazı Çalışmaları	523
Nurettin KOÇHAN, Korkmaz MERAL Kyzikos 2017 ve 2018 Yılı Çalışmaları	541
Nurettin ÖZTÜRK, Berna KAVAZ KINDİĞİLİ, Gencay GÜLOĞLU, İsmail ÖZCİHAN 2018 Yılı Tralleis Kazıları	559
Olivier Can HENRY, İpek DAĞLI DİNÇER Labraunda 2018 Yılı Çalışmaları	571
Orhan BİNGÖL Magnesia Kazıları 2011-2018.....	491
Osman DOĞANAY, Bülent İŞLER, Nesrin Aydoğan İŞLER Tyana 2018 Yılı Kazıları.....	613
Osman ERAVŞAR, Lokman TAY Alanya Kalesi 2018 Yılı Çalışmaları	623
Ömer ÖZYİĞİT 2018 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları.....	645

KIZILIN KAZILARI (II) 2018 SEZONU

Mustafa DEMİREL *
Gizem KARTAL
Eşref ERBİL
Zeynep Beyza AĞIRSOY
İsmet Berkan ERDEM
Pınar PERÇİN
Burcu Cemre BAL
Murat MUTLU
Metin KARTAL

I. GİRİŞ

2018 yılı kazılarımız 28.08.2018-28.09.2018 tarihleri arasında yürütülmüştür¹. Kızılın Antalya merkez Döşemealtı İlçesi Yağca Mahallesi sınırları içindedir. 2018 yılı çalışmaları Nato teli ile çevrili ve Kızılın terası olarak isimlendirdiğimiz alanın otlarla kaplı kısımlarının temizliği ile başlatılmıştır. Söz konusu teras GPS koordinat verilerine dayanarak deniz seviyesinden 380 metre, hemen önündeki ova seviyesinden 40 metre ve Antalya Tufa Ovası'ndan yaklaşık 80 metre yüksektedir.

* Mustafa DEMİREL, Antalya Müzesi Müdürü, Antalya Müzesi Müdürlüğü Konyaaltı-Antalya/TÜRKİYE, mustafa.demirel@kultur.gov.tr

Dr. Öğretim Üyesi Gizem KARTAL, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Tarih Öncesi Arkeolojisi Anabilim Dalı, 06100-Sıhhiye Ankara/TÜRKİYE, gkartal@ankara.edu.tr

Arş. Gör. Eşref ERBİL, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Tarih Öncesi Arkeolojisi Anabilim Dalı, 06100-Sıhhiye Ankara/TÜRKİYE, erbilesref@gmail.com

Arkeolog Zeynep Beyza AĞIRSOY, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, Ankara/TÜRKİYE, zeynepbeyzaagirsoy@gmail.com

Arkeolog İsmet Berkan ERDEM, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, Uşak/TÜRKİYE i.berkanerdem@gmail.com

Arkeolog Pınar PERÇİN, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara/TÜRKİYE, ppercin@ankara.edu.tr

Arkeolog Burcu Cemre BAL, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara/TÜRKİYE, cemre.bal@yandex.com

Arkeolog Murat MUTLU, Ankara/TÜRKİYE, muratmutlu1961@gmail.com

Prof. Dr. Metin Kartal, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Tarih Öncesi Arkeolojisi Anabilim Dalı, 06100-Sıhhiye Ankara/TÜRKİYE, kartalm@ankara.edu.tr

¹ Antalya Müzesi Müdürlüğü adına yürüttüğümüz kazımızın Kazı Başkanı Mustafa Demirel, Kazı Bilimsel Sorumlusu Prof. Dr. Metin Kartal'dır.

II.2018 YILI ÇALIŞMALARI

II.1.KÖKTEN ALANI KAZILARI

Kökten Alanı olarak isimlendirilmiş olan üst terasın kuzey-güney yönünde belirlenmiş olan D, E, F, G, H, I ve J karelerinin doğu-batı yönünde kesiştikleri 16 ve 17 plankarelerinin bulunduğu 14 metrekarelik alanın hemen üzerinde birikmiş olan humuslu güncel toprak *in situ* seviyelere ulaşılan değin kazılmaya başlanmıştır (Resim: 1-2). Bu alanda 2017 yılında belirtmiş olduğumuz fay aynasının (Demirel ve diğ., 2019: 653) üzerinden düşmüş olan iri kaya blokları ile karşılaşmış (Resim: 2) ve bunların büyük bir bölümü yerlerinden alınarak alanın kazısının yapılabilmesi için uygun bir düzlem yaratılmıştır (Resim: 3). Bu kısım aslında Kılıç Kökten'in kazı yaptığı (Kökten, 1959) kesitin hemen üzerinde yer alır. Bu alanın humuslu toprağı temizlendikten sonra 1'er metrekarelik plankareler şeklinde Pleistosen Dönem kazıları sistematik bir biçimde başlatılmıştır (Resim: 4). Kazı, 1'er metrekarelik plankarelerde ve her birinin derinliği 10 cm. olan arkeolojik tabakalar şeklinde "kartezyen koordinatları" sistemiyle yapılmıştır. Bu alanda kazıya başlamamızın ve derinlemesine kazı yapmamızın nedenleri vardır. Bunlardan birincisi 1959 yılında Kökten'in yapmış olduğu kazıdan arta kalan ve bozulmuş yüzeyleri olan kesitin düzenlenmesidir. Bu şekilde dökülme ve toprak akmalarına neden olan erozyon önlenmiş olacaktır. Buradaki kazı amacımızın bir diğeri ise Kızılın stratigrafisi hakkında hiçbir şey bilmiyor olmamızdır. Dolayısıyla elde edeceğimiz derinlemesine kesit ve kazılar neticesinde, öncelikle stratigrafi ve depolanma süreçleri anlaşılacak, bununla birlikte katlaşım içindeki arkeolojik materyallerin nitelikleri öğrenilecektir. Son olarak katlaşımın tarihlendirilme çalışmalarının yapılmasına olanak sağlayacak olması bu kesit çalışmasının yapılmasını zorunlu kılmıştır.

Kazı toprağı üst kısımlarda kahverengimsi-kızıl renkliyen alt seviyelere doğru kazı yapılan alanların tamamında bütünüyle kızıl renge bürünmektedir. Üstteki kahverengi ve humuslu toprak jeolojik açıdan 1, alttaki kızıl renkli toprak ise 2. jeolojik seviye olarak isimlendirilmiştir. Üstteki 1. jeolojik seviye içinden (Resim: 1-2) birçok dönemin karışık malzemesi ele geçirilmiştir. Örneğin bu seviyelerde modern metal buluntular yanında Ortaçağ sırlı seramiği amorf parçaları da ele geçirilmiştir. Bunun yanında bu karışık tabakalardan Pleistosen Dönem yontmataş aletleri de ele geçirilmektedir. Üstteki bu humuslu-karışık nitelikteki ve yaklaşık 20-30 cm. kalınlığı olan toprak, 5 milimetrelilik eleklerle elenmiş (Resim: 5) içlerinden ele geçirilen arkeolojik değere sahip her türlü malzeme toplanmıştır. Bu alanda plankare sistemine göre bir kazı yapılmamış, alan bütünüyle açılmıştır.

Bu karışık nitelikteki sedimanların hemen altından tespit edilen *in-situ* kıvıll renkli toprak 2. jeolojik seviye olup (Resim: 4) sistematik bir biçimde ve planimetrik sistemle kazılmıştır. Bu kıvıllılığın nedeni olasılıkla yüksek oranda demiroksitli topraktan kaynaklanmaktadır. Böylesi toprak oluşumları Akdeniz Bölgesi için olağandır. Yukarıda adı geçen ve fay aynası olan dik kayayı kıvıllıya boyayan doğal oluşum da bu demiroksitli topraktan kaynaklanmaktadır. Benzer sedimanter unsurları aynı bölgedeki Karain B yerleşimi Epi-paleolitik seviyeleri (Yalçınkaya ve diğ., 2000: 13) ile Öküzini yerleşimi Epi-paleolitik seviyelerinden (Kartal, 2009: 104; Lopez-Bayon ve diğ., 2002: 27) tanımaktayız. Her iki yerleşimin ilgili katmanları da kıvıllı renkli toprak içermektedir.

Tüm arkeolojik seviyeler çok sayıda irili ufaklı kalker içermektedir (Resim: 6). Bu kalkerlerin birçoğu günlenme (zamansal süreç) sonucunda çürümüş ve çok kırılğan bir yapıya bürünmüştür. Buna karşın bu dolgulardan çok sayıda arkeolojik malzeme de ele geçirilmektedir. Bunların başında; yontmataş ürünler, az sayıda sürtmetaş el aletleri, yumuşakça kalıntıları, kemikler, dişler, bovidae boynuzları, mikrofaunal kalıntılar ve tohumlar gelmektedir.

Yukarıda sıralamış olduğumuz stratigrafiye ilişkin bilgiler dikey kesitte yaptığımız çalışmanın bir sonucuydu. Bu sebeple kazı sezonu içinde en azından 2 planimetrik karede inebileceğimiz en derin noktaya ulaşmaya çalıştık. Bu da F 15 ve F 16 plankarelerinde gerçekleştirilmiştir. Genel olarak tüm karelerde 2. jeolojik seviyenin en üst katmanlarında kazı yapmışken F 15 ve F 16'da 120 cm. derinliğe inilerek daha alt seviyelerin özelliklerini anlamaya çalıştık. Tüm bu seviyelerden ki en dip noktası 12. arkeolojik seviyedir, karbon 14 için kemik örnekleri alınmıştır. Tüm seviyelerden karbon örnekleri de toplamaya çalıştık. Bu örnekleri "flotasyon" işlemi yaparak gerçekleştirdik. Ne var ki karbon örnekleri hem çok azdı hem de en üst seviyelerden aşağı doğru bol miktarda bitki kökleri mevcuttu. Bu durum ise karbonların karışık olma ihtimallerini güçlendirdiğinden dolayı analizin kemikten yapılması için Tübitak Marmara Araştırma Merkezi Yer ve Deniz Bilimleri Enstitüsü Hızlandırılmış Kütle Spektroskopisi Laboratuvarı'na karbon 14 yaş tayini yapılabilmesi amacıyla kemik örneklerini gönderdik. Kemik örneklerimizin hiçbirinde kollojen madde tespit edilemediği için analizin yapılamayacağını öğrendik. Tabakaların tarihlendirilebilmeleri için daha farklı yöntemler denemeye çalışmamız gerekecektir kanısındayız.

Yontmataş buluntular arasında çok sayıda prizmatik dilgi ve dilgicik çekirdeği vardır. Bu çekirdeklerin yanında çekirdek yongalama ve hazırlamaya yönelik teknolojik işlem parçaları olan; tepeli dilgiler, dalmalı dilgiler, çekirdek vurma düzlemi tablaları, çakmaktaşı hammaddenin doğal yüzey ve/veya kabuğunun temizlenmesi amacıyla yontulmuş birincil ve ikincil çekirdek hazırlama yonga/dilgi/dilgicikleri gibi atık ürünler ele geçmiştir. Ayrıca elbette el aletleri olarak nitelenen ve çeşitli fonksiyonlara hizmet eden; ön kazıyıcılar, taş kalemler, *piece esquillee*ler, düzeltili yonga ve dilgiler, çeşitli ok uçları, geometrik olan ve olmayan mikrolitler ve bu mikrolitlerin yapımında kullanılan çentikli budama tekniği (mikroburin tekniği) kalıntıları yanında hiç işlem görmemiş yongalar, dilgiler ve kıymıklar da tespit edilmiştir. Yontmataş buluntu toplulukları hakkındaki teknik ve tipolojik çalışmalar Arkeometri Sonuçları Toplantısı'nda araştırmacılarımızdan Gizem Kartal ve Eşref Erbil'in ekiplerince yapılmaktadır. Sonuçları için detaylı bilgiler orada görülebilir. Ayrıca 2017 yılına ait yüzey buluntularını teşkil eden yontmataş çalışmaları araştırmacımız Gizem Kartal tarafından yayınlanmıştır (Kartal, 2019).

Tabakalardan ele geçirilen sürtmetaş aletler genellikle perdah aletleri ile aşındırma işlevi gören kumtaşı bileği taşlarıdır.

İlk gözlemlerimize dayanarak toplamda 3 adet kemik alet ele geçirilmiştir. Ancak bunlar kırıklar içermektedir. Bu aletler arasında birisi kesinlikle bir bız ucu, diğerleri ise olasılıkla bız parçalarıdır. Bunların aynı bızın parçası olup olmadığını bilemiyoruz çünkü kırık kısımlarında birleşme yüzeyleri bulunmamaktadır. Fakat aynı tabakalardan geliyor olmaları da manidardır.

Yumuşakça örnekleri çeşitlidir. Bunlardan denizel ürünler; *Nassarius gibbosula*, *Columbella rustica* ve *Dentalium* sp. türlerindedir. Bunların herhangi bir çalışma yapılmaksızın doğal yakınlığından ötürü Akdeniz kökenli olduğunu düşünüyoruz. Diğer yumuşakça kalıntıları geneli karasal olan ve kırık ele geçirilen çok sayıdaki *Helix* sp. den ibarettir. Bizim tanımlayamadığımız ve çok sayıda mikro düzeyde ele geçirilen yumuşakçalar yapılacak çalışmalardan sonra tanımlanacaktır. Bu kadar çok küçük yumuşakça kalıntılarının ele geçiriliyor olması da ayrıca araştıracağımız bir diğer konudur. Kısacası yumuşakçaların bir kısmı özellikle beslenme amaçlı toplanan yumuşakçalarken bir kısmı da (özellikle denizel olanları) olasılıkla süslenme objeleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hayvan kemiklerinde fragmantasyon (parçalanma oranı) üst düzeydedir. Bu nedenle neredeyse büyük kemik ele geçirilememektedir. Buradan bunların

tüketilmeleri esnasında fazlasıyla kırılmaya maruz bırakıldıklarını anlayabiliriz. Özellikle ilk gözlemlerimize göre tüketilen av hayvanları arasında koyun ve keçi birinci sıradadır diyebiliriz. Çok ilginç olmakla birlikte bir diğer tespit edilen tür ise kaplumbağadır. Kısmen kuş kemiklerine benzeyen ince formlu kemikler de tespit edilmektedir. Ancak henüz zooarkeolojik çalışmalar yapılmadığı için bunların şimdilik gerçekten de kuşlara mı yoksa başka türlere mi ait olduklarını bilemiyoruz. Tür tanımlamaları için yapılacak zooarkeolojik çalışmaların tamamlanmasını beklemek gerekecektir. Hayvan kemiklerindeki kırılmaların yanında özellikle koyun ve keçi olan türlere ait dişler üzerinde de çok kırılma mevcuttur. Ancak daha alt seviyelere inildikçe bu kırılma miktarları nispeten azalmaktadır. Bunun belki de nedeni üzerlerine düşen kayalardan ötürü tabaka içindeki baskı ile kırılmış olabileceği ihtimalidir. Açıkçası bu durum zooarkeolojik çalışma sonucunda ortaya çıkacaktır kanısındayız. Öte yandan yukarıda belirttiğimiz kemiklerin kırık olmasının nedeni bundan daha farklı görünmektedir. Şöyle ki tabakalardan çok sayıda *piece esquiellee* alet ele geçirilmektedir. Bunların özellikle kemikleri yarmada kullanıldığı ve bu vesileyle kemiklerin iliklerinin alınmaya çalışıldığı çok açıktır. Bu da kemiklerin en azından bir kısmının parçalanma nedenlerini açıklamaktadır. Buna karşın dişlerde olan parçalanmanın neye dayanacağı hakkında henüz bir fikrimiz yoktur.

Elemeler sonrasında toplanan tohumlar, çevre ve tüketilen bitkisel besinler hakkında bilgi vereceği gibi, ele geçirilen mikrofaunal kalıntılar da çevre ve iklim hakkında bilgiler sunacaktır. Hem tohum hem de mikrofauna örnekleri kuru elemelerde 1'er mm.lik elekler ile ve sulu elemelerde (flotasyon) 0,25 mm.lik eleklerle toplanmışlardır.

2018 yılı çalışmalarımızın yoğunlukla Pleistosen tabakalar içinde gerçekleştirilmesi sonuçlarını vermiş ve çok önemli bir buluşa sebep olmuştur. Özellikle Epi-paleolitik Dönem tabakaları olan H 17 ve H 15 plankarelerinin bu yıl indiğimiz en alt seviyelerinde 2 adet insan figürünü ve 1 adet çizikli taş eser ele geçirilmiştir. Bu her 3 eser de envanterlenip Antalya Müzesi depolarına alınmıştır.

Bu eserlerden birisi H 15 plankaresinden ele geçirilen ve bir insan başı olan kumtaşı hammadde üzerine işlenmiş insan figürünüdür (Resim: 7). Figürünün baş kısmı mevcut olup gövdesi noksandır. Cepheden yüzü işlenmiş ve özellikle de göz çukurları içbükey oyularak belirginleştirilmiştir. Bu iki göz çukuru doğal olarak orta kısımda bir burun yapısı oluşturmuştur. Profilden bakıldığında baş kısmın gövdeyle olan bağlantısı, başın çepeçevre yivlenerek

birbirinden ayrılmasıyla oluşturulmuştur. Genel olarak hem baş kısmı hem de gövdenin korunan kısmı yuvarlatılarak şekillendirilmiştir. Başın arka kısmında hem yatay ve hem de dikey yivleme ve kesiklerle (olasılıkla) saç işlenmiştir (Resim: 8). Bu işlemin en bariz örneklerini Avrupa'nın bazı kadın heykellerinde görüyoruz. Böylesi işlemler bazı araştırmacılara göre belki de bir başlığın göstergesi olabilirler. Baş kısmı yarım küre biçiminde olup boyun kısmının işlenmediği ve başın direk gövdeye oturduğu bir stilde oluşturulan figürinin gövde kısmının sadece üst bölümü mevcut, geri kalanı kırık ve eksiktir. Bu görünümüyle Yakınoğu'nun hem Epi-paleolitik (Nahal Ein Gev II) hem de PPNA (Nahal Oren, Salibiya IX) döneminde karşımıza çıkan kadın figürinleriyle de karşılaştırılabileceği bir örnektir. Kazılarımız sırasında birçok yontmataş dilginin binlerce yıl önce kırılmış parçaları bile tesadüfen bir araya getirilmiştir. Bu durum düşünülürse belki de figürinin gövdesi de bir başka alandan ve belki de yan karelerden ele geçirilebilecektir.

Bu plankareden ele geçirilen bir diğer envanterlik eser ise her iki karşı yüzünde birer derin çizgi içeren kabaca dikdörtgen prizma biçimli bir kalkerdir (Resim: 9). Çiziklerden birisi doğrusal, diğeri ise yay biçimlidir. Böylesi buluntular Öküzini'nden de ele geçirilmiştir (Kartal, 2009: 113) ve günümüzde Antalya Müzesi teşhirinde yer almaktadır. Ancak Öküzini örneği çok daha özel sistematik çizgiler içermektedir. Kızılın'den ele geçirilen eserin üzerindeki çiziklerin sadece 2 adet ile sınırlı olması, belki de böylesi özel işlemlerin henüz başında olduğunu gösterebilir. Yine teknik açıdan benzer bir bulgu Karain-B'nin P.I.1 Epi-paleolitik seviyelerinden ele geçirilmiştir. Bu eser, üzeri gravürlü bir taş parçası şeklinde açıklanmıştır (Yalçınkaya ve diğ., 2016: 241, 252).

Öte yandan H 17 plankaresinden ele geçirilen bir diğer figürin ise yine kumtaşı hammadde üzerine derin yivlerle işlenmiş eserdir (Resim: 10). Es-erin baş kısmını oluşturan yüz detayları (Resim: 11) işlenmediği için çok kesin yargılarda bulunmak istemiyoruz. Ancak diğer kısımları itibarıyla bir insan figürini olması gereğini hissettiriyor. Figürinin baş kısmı derin kesik ve yivle belirginleştirilmişken dikey planda ve figürini ikiye ayıran bir diğer derin yiv oluşu 2 (iki) ayrı insan ya da ikiz figürin olasılığını güçlendirmektedir (Resim: 10). Bu her 3 eser üzerindeki çalışmalar devam etmektedir. Şu durumda eserlerin de Epi-paleolitik Döneme ait olması buraya ünük bir anlam katmaktadır. Özellikle bu 2 figürin olasılıkla Anadolu'nun en eski taş insan figürinleridirler. Bu konudaki çalışmalarımız devam etmektedir.

Kökten Alanı olarak isimlendirdiğimiz kazılarda Tablo-1’de de görüleceği üzere toplam 14 farklı plankarede çalışılmıştır. Bu plankarelerdeki kazılarımızın arkeolojik seviyeleri ile inilen en derin kotlara ilişkin detaylar Tablo-1’de görülebilir.

KAZILAN PLANKARELER	ARKEOLOJİK SEVİYELER	YÜKSELTİLER (cm)
D 16	1, 2, 3, 4	-170 / -210
D 17	1, 2, 3, 4	-170 / -210
E 16	2, 3, 4	-180 / -210
E 17	3, 4	-190 / -210
F 15	5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12	-210 / -290
F 16	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12	-190 / -290
F 17	3, 4, 5, 6	-190 / -230
G 16	4, 5, 6	-200 / -230
G 17	4, 5, 6	-200 / -230
H 15	7	-230 / -240
H 16	6, 7	-220 / -240
H 17	6, 7	-220 / -240
I 16	6, 7	-220 / -240
I 17	6, 7	-220 / -240

Tablo 1: (Başlangıç tabakaları eksik olan kareler “D” karelerinden daha düşük kotlarda oldukları içindir).

Kökten Alanı’ndaki tüm çalışmalarımız tamamlandıktan sonra Pleistosen tabakalar jeotekstil ile kapatılmıştır. Bunların üzerlerine Kökten Alanı ile Esin Alanı arasında kazı sırasında yaptığımız kuru elemelere ait ince sedimanlar dökülmüş ve alan koruma altına alınmıştır.

II.2. SOYLU ALANI KAZILARI

2018 yılı için öngördüğümüz bir diğer kazı alanı, Soylu Alanı olarak isimlendirilmiş olan ve büyük bir yarım daire biçimli yapının (Demirel ve diğ., 2019: 664) içinde başlatılmıştır. Yapı kuru duvar şeklinde örülmüş, bir ucu boynuz ağacına yaslı diğer ucu ise Kızılın fay aynasının en kuzey ucuna bağlanmaktadır. Dışı sıvalı olup kısmen korunmuş kısmen de sıvasının dökülmüş olduğu yüzeyler barındırmaktadır. Yarım çember yapının hemen her kısmında olmakla birlikte, kuzeydoğu kısmı çok fazla tahribat görmüştür. Yapı iç kısımdan sıvalı değildir ya da zamanında sıvası dökülmüştür. Bu yapının dönemi kesin olarak bilinmemekle birlikte genel görünümüyle M.S.

4-5. yüzyıllar ya da daha sonrasına ait olabilir. Bu yapının içindeki molozlar ve güncel humuslu toprak temizlenmeye başlanmıştır. Bu yıl itibarıyla yapıldığımız kadar karışık toprak elenerek toplanmaya çalışılmıştır. Bu alandaki çalışmalar 2019 yılında da devam ettirilecektir.

Çalışmaların her bir aşamasında fotoğraflama ve belgeleme çalışmalarımız bu yıl için tamamlanmıştır. Kazı çalışmalarımız 28.09.2018 tarihi itibarıyla bitirilmiştir.

KAYNAKÇA

Demirel, M., G. Kartal, Y. Aydın, E. Erbil, M. Kartal, 2019, "Kızılın Kazıları (I) 2017 Sezonu", 40. Kazı Sonuçları Toplantısı-II: 651-666.

Kartal, G., 2019, "Kızılın Yontmataş Endüstrisinin Tekno-Tipolojik Analizi (İlk Sonuçlar-2017)", 34. Arkeometri Sonuçları Toplantısı: 305-322.

Kartal, M., 2009, *Konar-Göçerlikten Yerleşik Yaşama Geçiş, Epi-paleolitik Dönem: Türkiye'de Son Avcı-Toplayıcılar*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Kökten, İ.K., 1959, "Tarsus-Antalya Arası Sahil Şeriti Üzerinde ve Antalya Bölgesinde Yapılan Tarihöncesi Araştırmaları", *Türk Arkeoloji Dergisi*, Cilt VIII, Sayı 2: 10-16, Lev. X-XV.

Lopez-Bayon, I., J.-M. Leotard, M. Kartal, 2002, "Sequene Stratigraphique de la Grotte d'Öküzini. Remplisage Naturel et Remplisage Anthropique", *Öküzini: Final Paleolithic Evolution in Southwest Anatolia*, Eds. I. Yalçinkaya, M. Otte, J. Kozłowski, O. Bar-Yosef: 27-39.

Yalçinkaya, I., H. Taşkiran, A.L. Atıcı, M.B. Kösem, K. Özçelik, M. Kartal, C.M. Erek, 2000, "1999 Yılı Karain Kazıları", 22. Kazı Sonuçları Toplantısı-1: 9-20.

Yalçinkaya, I., H. Taşkiran, M. Kartal, K. Özçelik, G. Kartal, Y. Aydın, M. Karakoç, B. Fındık, E. Erbil, 2016, "2014 Yılı Karain Mağarası Kazıları", 37. Kazı Sonuçları Toplantısı-1: 235-252.

Yalçinkaya, I., 1986, "Batı Toroslarda Paleolitik Çağ Yüzey Araştırmaları 1984", III. Araştırma Sonuçları Toplantısı: 429-447.

Resim 1: Kökten Alanı üstteki karışık humuslu toprak kazısı.

Resim 2: Kökten Alanı üstteki karışık humuslu toprak kazısı.

Resim 3: İri taşların kaldırılmasından sonra ulaşılan *in-situ* seviyeler.

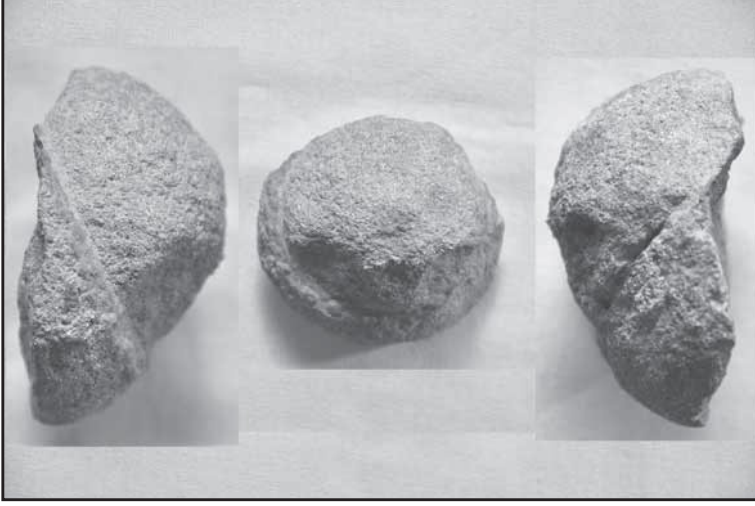
Resim 4: *In-situ* seviyelerde planimetrik sistemdeki kazılar.

Resim 5: Üstteki karışık toprağın elenmesi.

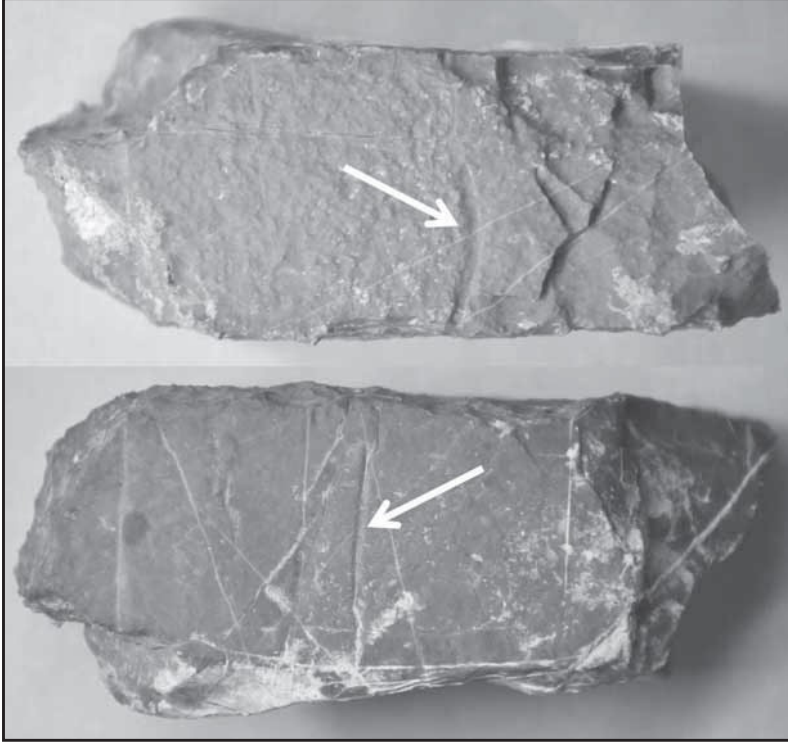
Resim 6: Tabaka içinde irili ufaklı kalker taşlar.

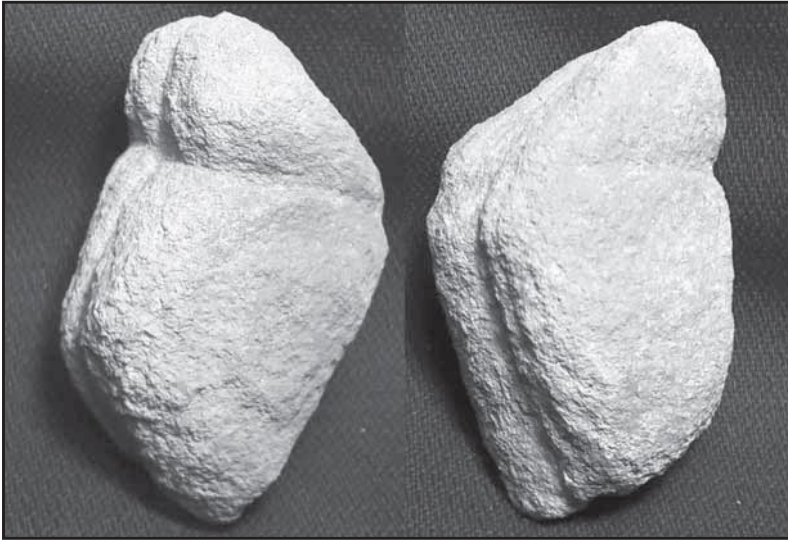
Resim 7: Kızılın insan figürini (gövdesi kırık insan başı).

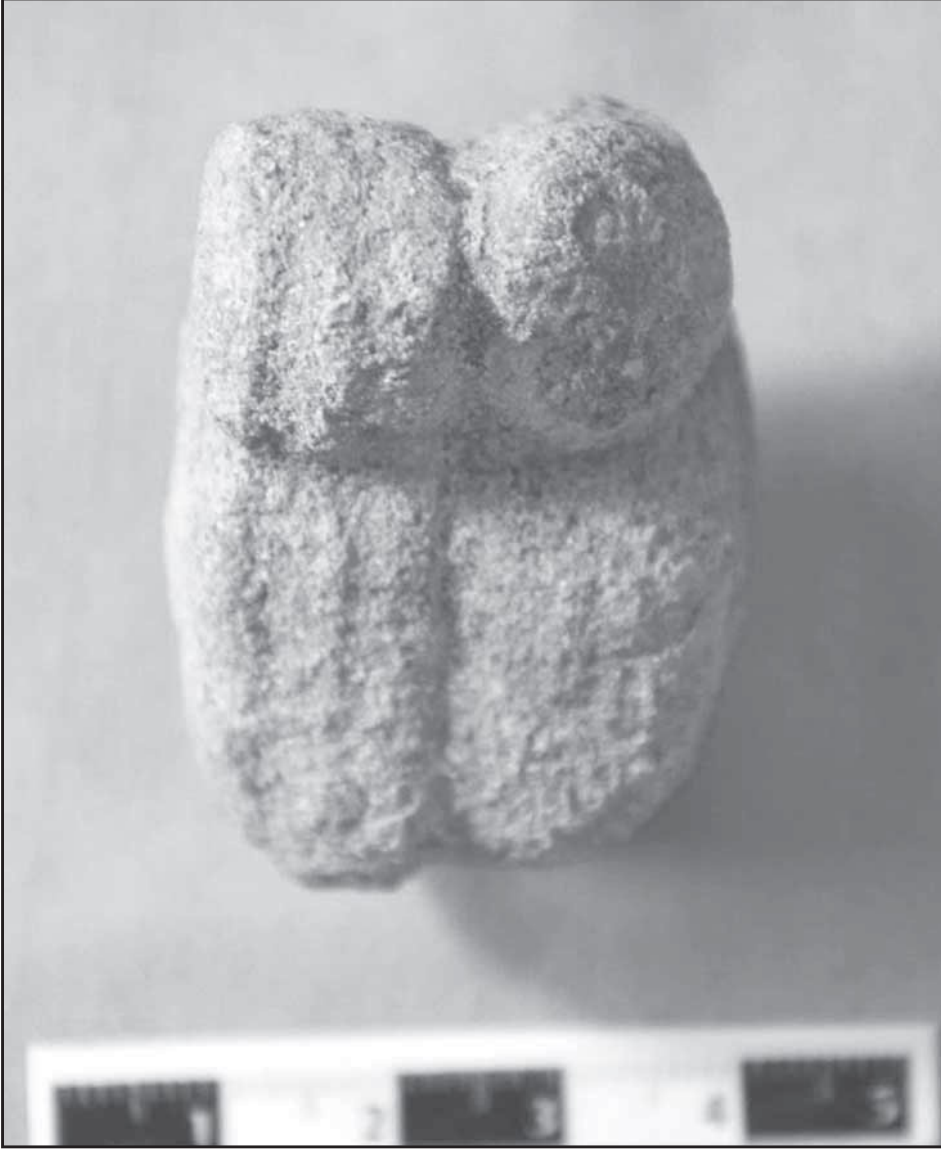
Resim 8: İnsan başının arka kısmında birbirini dik kesen kazıma çizikler.

Resim 9: Üstte yay biçimli altta doğrusal kazıma çizikli kalker parça.

Resim 10: Kızılın "yapışık ikiz" insan figürünü.

Resim 11: İkiz figürinin ön üstten baş detayı.